

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/191/2004

REAKCJE NA WYDARZENIA NA UKRAINIE

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, GRUDZIEŃ 2004

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
22 października 2004 roku

Wydarzenia ostatnich tygodni na Ukrainie - pierwsza i druga tura wyborów prezydenckich, udokumentowane fałszerstwa, manifestacje w obronie demokracji, negocjacje między stronami konfliktu, decyzja o powtórzeniu drugiej tury - wzbudziły w Polsce bardzo duże zainteresowanie. Polskie mass media obszernie relacjonowały te wydarzenia, znacznie obszerniej niż prasa i telewizja z krajów „starej” Unii Europejskiej, a polscy politycy z różnych obozów politycznych mieli znaczącą rolę w wypracowaniu kompromisu. Wielu Polaków osobiście zaangażowało się w wydarzenia na Ukrainie poprzez demonstrowanie solidarności z siłami demokratycznymi czy też udział w manifestacjach.

Sondaż, którego wyniki przedstawiamy¹, pokazuje, że w Polsce zainteresowanie sprawami Ukrainy wykazywały nie tylko elity oraz ci, którzy w jakiejś formie sami zaangażowali się w te wydarzenia. Sytuacja na Ukrainie była tematem wielu rozmów Polaków, którzy mają też wyraźne sympatie, jeżeli chodzi o strony sporu. Badanie przeprowadziliśmy po ujawnieniu fałszerstw, które miały miejsce podczas drugiej tury wyborów prezydenckich, wtedy gdy w Kijowie i innych miastach Ukrainy trwały masowe demonstracje. W okresie realizacji sondażu ukraiński Sąd Najwyższy unieważnił drugą turę wyborów prezydenckich, gdyż w czasie jej trwania naruszono zasady ordynacji i dopuszczono się poważnych fałszerstw, oraz ogłosił, że należy ją powtórzyć.

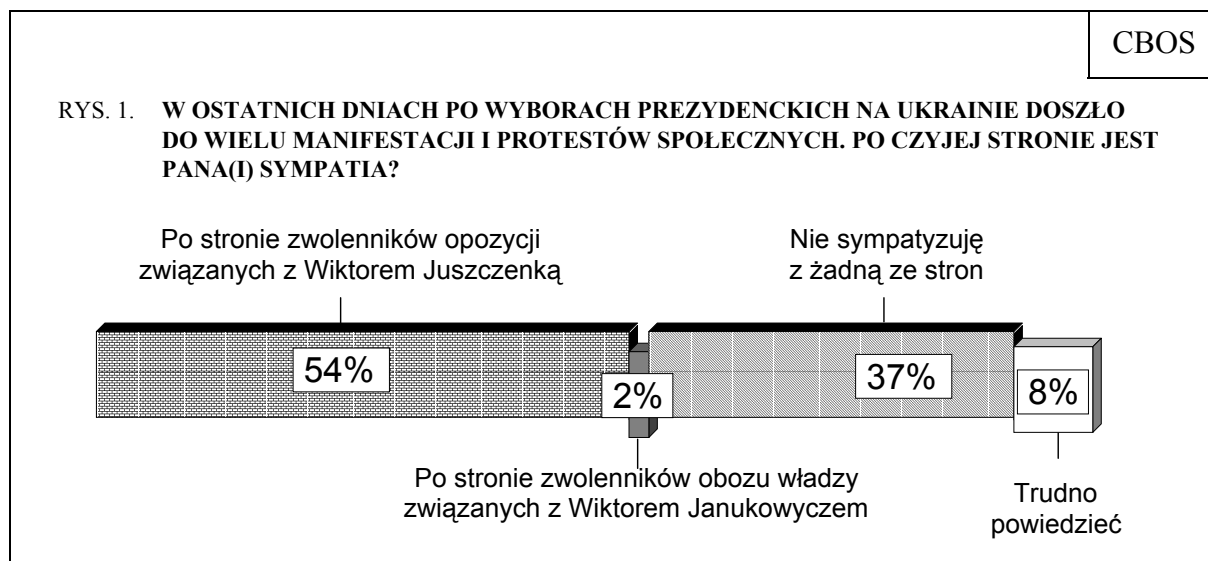
STOSUNEK DO STRON KONFLIKTU

Polacy sympatyzują z opozycją ukraińską: ponad połowa (54%) sytuuje swoje sympatie po stronie zwolenników opozycji związanych z Wiktorem Juszczenką, jedynie

---

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (175) przeprowadzono w dniach 3-6 grudnia 2004 roku na liczącej 973 osoby reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

nieliczni (2%) sympatyzują z premierem Wiktorem Janukowyczem i jego obozem politycznym. Ponad jedna trzecia (37%) deklaruje, że nie opowiada się za żadną ze stron².

Polacy deklarujący sympatię do Ukraińców częściej niż pozostali sympatyzują też z Wiktorem Juszczenką. Badani odnoszący się do nich z niechęcią niemal równie często odczuwają sympatię do Juszczenkę co nie sympatyzują z żadną ze stron.

Tabela 1

W ostatnich dniach po wyborach prezydenckich na Ukrainie doszło do wielu manifestacji i protestów społecznych. Po czyjej stronie jest Pana(i) sympatia?	Odpowiedzi respondentów odnoszących się do Ukraińców*:		
	z sympatią	z obojętnością	z niechęcią
	w procentach		
Po stronie zwolenników opozycji związanych z Wiktorem Juszczenką	69	51	47
Po stronie zwolenników obozu władzy związanych z Wiktorem Janukowyczem	2	1	2
Nie sympatyzuję z żadną ze stron	23	42	44
Trudno powiedzieć	6	6	7

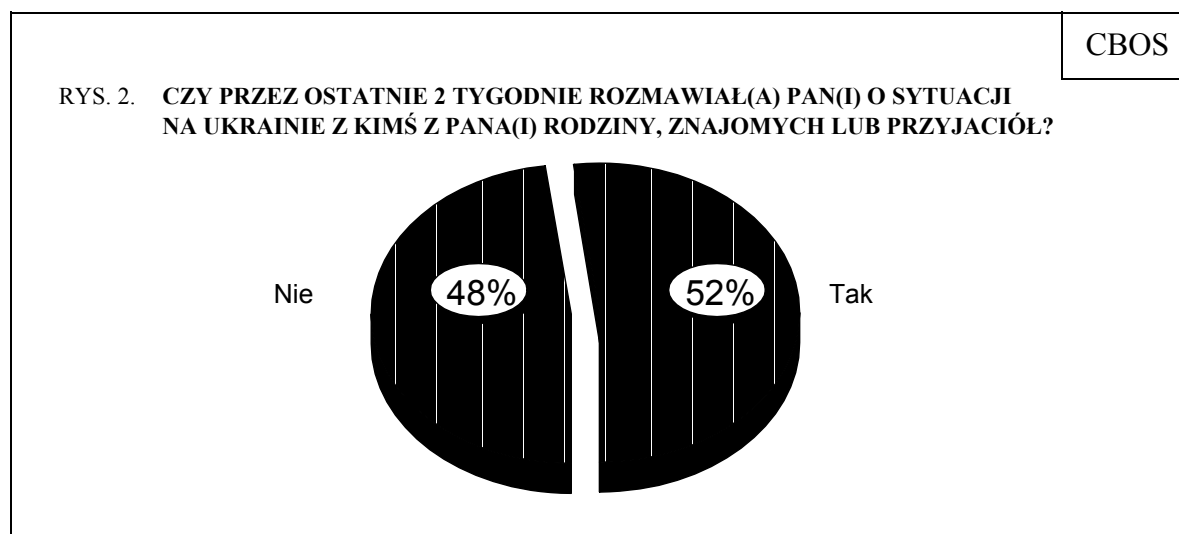
* Na pytanie o stosunek do Ukraińców respondenci udzielali odpowiedzi za pomocą 7-punktowej skali, której skrajnymi punktami były „niechęć” i „sympatia”

² W tym kontekście warto przedstawić wyniki sondażu przeprowadzonego w Rosji przez Instytut Lewady (w dniach 19-22 listopada 2004 roku na liczącej 1600 osób reprezentatywnej próbie dorosłej ludności Rosji; dane dostępne na: www.levada.ru). Gdyby Rosjanie mogli uczestniczyć w wyborach na Ukrainie, głosowałiby raczej na Janukowycza (34%) niż na Juszczenkę (7%), jednak najczęściej nie mają zdania. Jedna trzecia Rosjan (35%) uważa, że jeśli w wyborach prezydenckich wygra Juszczenko, osłabną związki i przyjaźń Ukrainy z Rosją, 28% - że nie osłabną.

ROZMOWY O UKRAINIE

Częstotliwość rozmów o sytuacji na Ukrainie jest miarą obecności tych wydarzeń w zbiorowej świadomości Polaków - rozmowa jest przejawem więcej niż tylko biernego zainteresowania, wymaga przemyśleń i pozwala zapoznać się z poglądami innych.

Ponad połowa Polaków (52%) deklaruje, że w ciągu dwóch tygodni poprzedzających sondaż rozmawiała o wydarzeniach na Ukrainie.

Osoby, które ukończyły wyższe studia, w zdecydowanej większości (86%) twierdzą, że rozmawiały o sprawach ukraińskich. Wśród niżej wykształconych grupy omawiające sytuację na Ukrainie były liczebnie mniejsze, lecz też znaczące. W rozmowach na ten temat częściej brali udział ludzie w średnim wieku niż najmłodsi i najstarsi.

OCENA ZAANGAŻOWANIA POLSKICH POLITYKÓW

Polscy politycy bardzo intensywnie zaangażowali się w rozwiązanie kryzysu politycznego na Ukrainie. Podczas wyborów prezydenckich w tym kraju i potem w czasie negocjacji reprezentowali instytucje zarówno polskie (Sejm, urząd prezydenta), jak i europejskie (Parlament Europejski, Komisję Europejską). W opinii większości społeczeństwa zaangażowanie to jest korzystne dla stosunków Polski z Ukrainą (60%) i interesów Unii Europejskiej (55%). Blisko połowa Polaków (47%) sądzi, że leży ono

w interesie naszego kraju, a jedna czwarta (27%) ma co do tego wątpliwości. Natomiast blisko dwie trzecie (64%) uważa, że udział Polaków w mediacjach zaszkodzi stosunkom Polski z Rosją.

Tabela 2

Polscy politycy zaangażowali się w rozwiązanie konfliktu na Ukrainie związanego z wynikami wyborów prezydenckich. Czy, Pana(i) zdaniem, zaangażowanie polskich polityków jest korzystne czy niekorzystne dla:	Korzystne	Niekorzystne	Trudno powiedzieć
	w procentach		
- stosunków Polski z Ukrainą	60	13	27
- interesów Unii Europejskiej	55	14	31
- interesów Polski	47	26	27
- stosunków Polski z Rosją	11	64	25

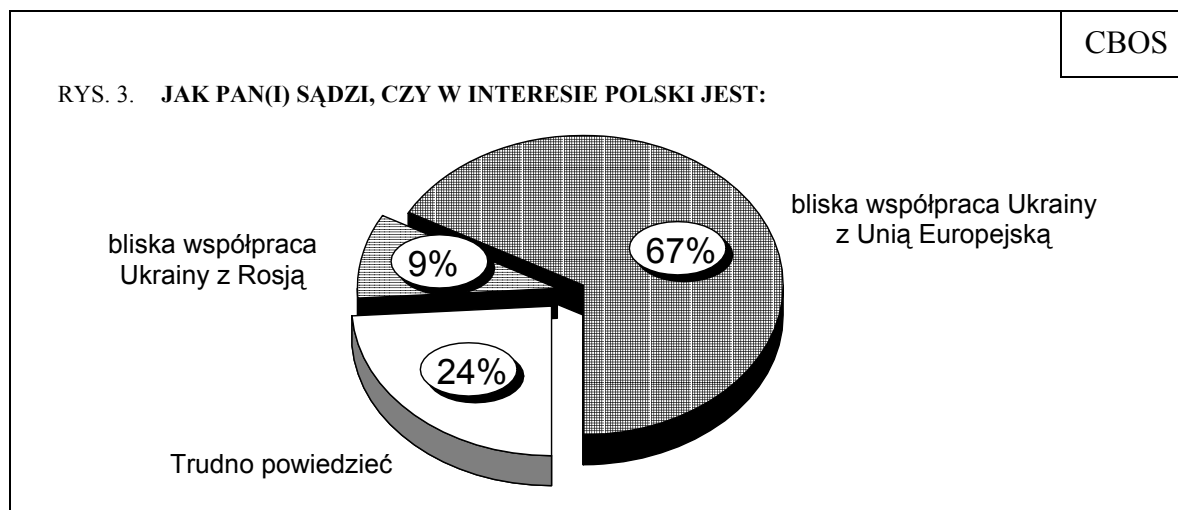
Osoby odnoszące się do Ukraińców z sympatią częściej niż pozostałe dostrzegają korzyści dla Polski i Unii Europejskiej z udziału Polaków w negocjacjach, częściej też są zdania, że skutkować on będzie poprawą stosunków polsko-ukraińskich. Natomiast o niekorzystnym wpływie tego udziału na stosunki naszego kraju z Rosją respondenci są przekonani niezależnie od tego, jak odnoszą się do Ukraińców.

Tabela 3

Czy, Pana(i) zdaniem, zaangażowanie polskich polityków jest korzystne czy też niekorzystne dla:	Odpowiedzi osób uważających to zaangażowanie za korzystne wśród odnoszących się do Ukraińców:		
	z sympatią	z obojętnością	z niechęcią
	w procentach		
- stosunków Polski z Ukrainą	73	62	54
- interesów Unii Europejskiej	66	55	51
- interesów Polski	62	46	39
- stosunków Polski z Rosją	13	11	11

Dwie trzecie Polaków (67%) sądzi, że bliska współpraca Ukrainy z Unią Europejską leży w interesie Polski, co jedenasty (9%) - że w naszym interesie jest zbliżenie Ukrainy z Rosją.

Im lepiej respondenci są wykształceni, tym częściej uważają, że Polska skorzysta na integracji Ukrainy z UE.

Respondenci odnoszący się do Ukraińców z sympatią częściej niż pozostali są zdania, że dla Polski korzystna jest bliska współpraca Ukrainy z UE. Badani mający niechętny stosunek do Ukraińców nieco częściej niż inni uważają, że w interesie Polski leży zbliżenie między Ukrainą i Rosją.

Osoby, które rozmawiały o sytuacji na Ukrainie po drugiej turze wyborów prezydenckich (a więc, przypuszczalnie, mające poglądy na ten temat i/lub wiedzę), w zdecydowanej większości oceniają, że zbliżenie Ukrainy z Zachodem jest korzystne dla Polski.

Tabela 4

Jak Pan(i) sądzi, czy w interesie Polski jest:	Odpowiedzi respondentów odnoszących się do Ukraińców:		
	z sympatią	z obojętnością	z niechęcią
	w procentach		
- bliska współpraca Ukrainy z Unią Europejską	79	66	66
- bliska współpraca Ukrainy z Rosją	6	8	13
Trudno powiedzieć	15	26	21

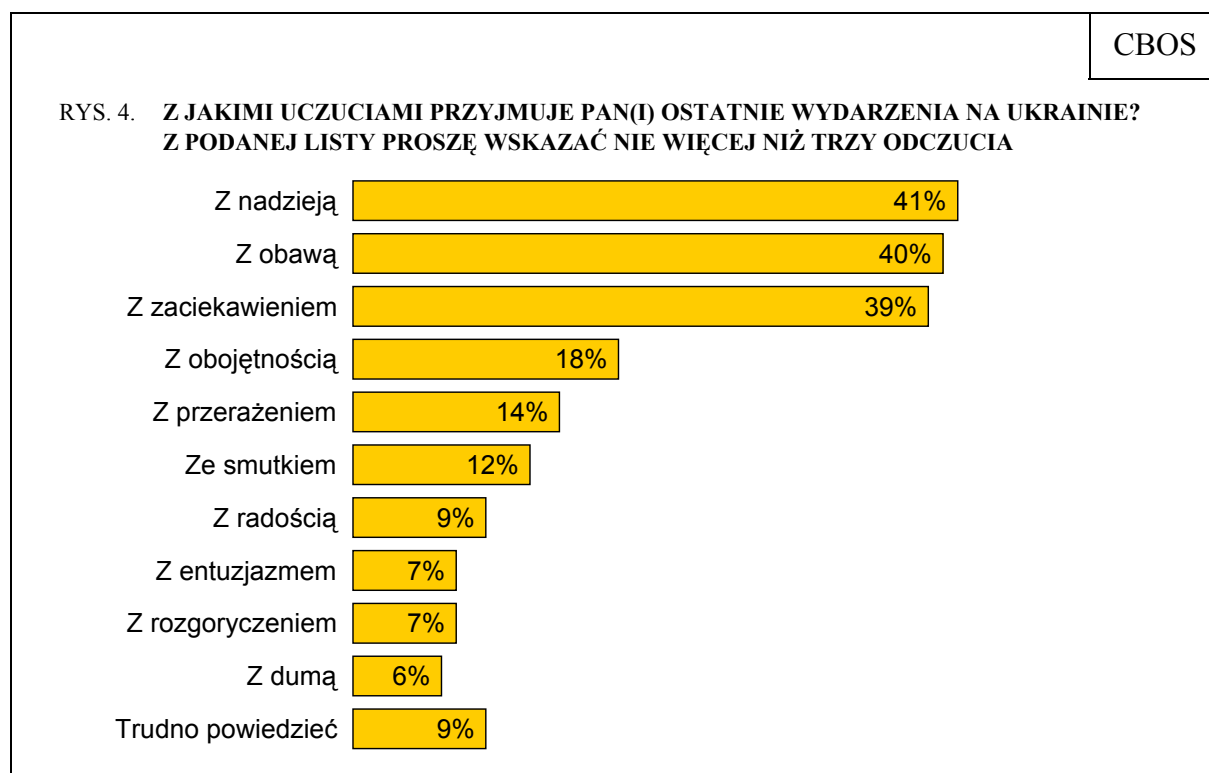
Tabela 5

Jak Pan(i) sądzi, czy w interesie Polski jest:	Odpowiedzi respondentów, którzy w ciągu dwóch tygodni poprzedzających sondaż:	
	rozmawiali o wydarzeniach na Ukrainie	nie rozmawiali o wydarzeniach na Ukrainie
	w procentach	
- bliska współpraca Ukrainy z Unią Europejską	80	54
- bliska współpraca Ukrainy z Rosją	7	11
Trudno powiedzieć	13	36

EMOCJONALNE REAKCJE NA WYDARZENIA NA UKRAINIE

W czasie, kiedy przeprowadzaliśmy badanie, sytuacja na Ukrainie rozwijała się dynamicznie: w Kijowie trwały demonstracje, lecz nie było jasne, czy wobec uczestników zostanie użyta siła. Nie było ostatecznie wiadomo, czy uznane zostaną wyniki sfalszowanych wyborów, a jeśli nie - czy wybory powtórzone będą od początku czy tylko ich druga tura. Wśród respondentów dominowały uczucia odzwierciedlające ten stan niepewności i zawieszenia, natomiast rzadko odczuwano emocje jednoznacznie dobre lub złe.

Ostatnie wydarzenia na Ukrainie Polacy najczęściej przyjmowali z nadzieją, obawą i zaciekawieniem - po cztery dziesiąte deklarowało takie emocje. Rzadziej pojawiały się uczucia jednoznacznie negatywne: przerażenie odczuwał co siódmy respondent (14%), smutek - co ósmy (12%), a rozgoryczenie o połowę mniejsza liczebnie grupa (7%). Stosunkowo rzadko też odczuwano radość (9%) lub entuzjazm (7%). Obojętność wobec wydarzeń na Ukrainie deklarowała mniej niż jedna piąta badanych.

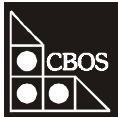

W sporze politycznym, jaki powstał na Ukrainie, Polacy sympatyzują z opozycją. Po pierwsze dzieje się tak zapewne dlatego, że utożsamiają aspiracje tego obozu z dążeniami do demokratyzacji systemu politycznego - sądzą, że zwolennicy opozycji są demokratami, w odróżnieniu od obozu obecnego premiera. Po drugie, uważają, że orientacja Ukrainy na bliższą współpracę z Zachodem jest dla Polski korzystna i dlatego też chętniej widzieliby u władzy wyrażającego takie aspiracje Wiktora Juszczenkę. Respondenci odnoszący się do Ukraińców z sympatią częściej niż inni sądzą, że zbliżenie Ukrainy z Unią Europejską leży w interesie naszego kraju.

Zaangażowanie polskich polityków w rozwiązanie konfliktu na Ukrainie znajduje uznanie opinii publicznej: dzięki niemu, zdaniem badanych, poprawią się stosunki polsko-ukraińskie i skorzysta na tym Unia Europejska, a także - choć to nie jest już do końca jasne - Polska. Ceną za te korzyści będzie pogorszenie relacji polsko-rosyjskich.

Opracował
Michał WENZEL

A N E K S

Tabela 1. W ostatnich dniach po wyborach prezydenckich na Ukrainie doszło do wielu manifestacji i protestów społecznych. Po czyjej stronie jest Pana(i) sympatia? 1 - Po stronie zwolenników opozycji związanych z Wiktorem Juszczenką; 2 - Po stronie zwolenników obozu władzy związanych z Wiktorem Janukowyczem; 3 - Nie sympatyzuję z żadną ze stron

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	54	2	37	8	971
Płeć					
Mężczyźni	61	1	33	6	466
Kobiety	48	2	40	10	504
Wiek					
18-24 lat	53	2	40	5	153
25-34	56	1	35	8	178
35-44	55	0	39	6	162
45-54	58	2	33	6	200
55-64	62	1	31	6	113
65 lat i więcej	42	2	41	15	164
Miejsce zamieszkania					
Wieś	47	2	42	10	359
Miasto do 20 tys.	60	2	28	10	119
20-100 tys.	53	1	42	4	186
101-500 tys.	62	2	30	6	189
501 tys.i więcej mieszk.	57	2	32	9	118
Wykształcenie					
Podstawowe	47	2	41	11	274
Zasadnicze zawodowe	44	2	48	7	253
Średnie	60	1	31	8	337
Wyższe	77	0	20	3	107
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	78	0	18	4	77
Prac.umysł.niż.szczebla	65	5	27	3	73
Pracownicy fiz.- umysł.	52	0	42	6	75
Robotnicy wykwalifikowani	65	1	32	3	85
Robotnicy niewykwalifik.	41	2	54	3	41
Rolnicy	46	0	42	12	50
Pracujący na własny rach.	73	0	22	5	38
Bierni zawodowo					
Renciści	48	3	37	13	99
Emeryci	47	1	40	11	199
Uczniowie i studenci	56	3	36	5	77
Bezrobotni	46	2	42	10	114
Gospodynie domowe i inni	45	0	43	12	43
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	69	3	25	3	139
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	59	1	34	6	71
sekt. pryw. poza rolnict.	61	0	34	4	182
prywatnym gosp. rolnym	44	0	47	9	54
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	48	2	41	10	146
301-500	50	3	40	7	159
501-900	57	2	36	5	196
901-1200	68	0	28	4	96
Powyżej 1200 zł	79	0	18	3	56
Ocena własnych war. mater.					
Złe	50	3	38	10	290
Średnie	53	1	39	8	408
Dobre	60	1	32	6	272
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	45	2	35	18	82
Raz w tygodniu	53	1	38	7	452
1-2 razy w miesiącu	60	2	31	6	146
Kilka razy w roku	51	2	41	6	212
W ogóle nie uczestniczy	63	0	31	6	77
Poglądy polityczne					
Lewica	62	1	32	5	115
Centrum	54	1	39	6	348
Prawica	74	2	19	4	245
Trudno powiedzieć	32	2	51	15	262

Tabela 2. Czy przez ostatnie 2 tygodnie rozmawiał(a) Pan(i) o sytuacji na Ukrainie z kimś z Pana(i) rodziny, znajomych lub przyjaciół?

(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	52	48	970
Płeć			
Mężczyźni	58	42	465
Kobiety	47	53	506
Wiek			
18-24 lat	49	51	153
25-34	53	47	178
35-44	54	46	162
45-54	60	40	200
55-64	63	37	112
65 lat i więcej	38	62	165
Miejsce zamieszkania			
Wieś	42	58	357
Miasto do 20 tys.	50	50	119
20-100 tys.	58	42	187
101-500 tys.	59	41	189
501 tys.i więcej mieszk.	67	33	118
Wykształcenie			
Podstawowe	38	62	272
Zasadnicze zawodowe	46	54	253
Średnie	58	42	338
Wyższe	86	14	107
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	88	12	77
Prac.umysł.niż.szczebła	68	32	73
Pracownicy fiz.- umysł.	48	52	75
Robotnicy wykwalifikowani	62	38	85
Robotnicy niewykwalifik.	36	64	41
Rolnicy	49	51	52
Pracujący na własny rach.	65	35	38
Bierni zawodowo			
Renciści	36	64	98
Emeryci	46	54	199
Uczniowie i studenci	53	47	77
Bezrobotni	49	51	114
Gospodynie domowe i inni	35	65	42
Pracuje w:			
inst. państw., publicznej	72	28	139
spółce właścicieli			
prywatnych i państwa	60	40	71
sekt. pryw. poza rolnict.	56	44	182
prywatnym gosp. rolnym	49	51	56
Dochody na jedną osobę			
Do 300 zł	44	56	146
301-500	47	53	157
501-900	54	46	196
901-1200	67	33	96
Powyżej 1200 zł	77	23	56
Ocena własnych war. mater.			
Złe	45	55	289
Średnie	50	50	408
Dobre	64	36	272
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	47	53	81
Raz w tygodniu	49	51	452
1-2 razy w miesiącu	59	41	145
Kilka razy w roku	56	44	212
W ogóle nie uczestniczy	57	43	78
Poglądy polityczne			
Lewica	64	36	113
Centrum	54	46	348
Prawica	71	29	243
Trudno powiedzieć	29	71	264

Tabela 3. Jak Pan(i) sądzi, czy w interesie Polski jest: 1 - bliska współpraca Ukrainy z Unią Europejską; 2 - bliska współpraca Ukrainy z Rosją

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	67	9	24	973
Płeć				
Mężczyźni	77	8	15	466
Kobiety	59	10	32	507
Wiek				
18-24 lat	62	10	27	153
25-34	70	10	20	178
35-44	74	11	15	163
45-54	70	7	23	200
55-64	72	10	18	113
65 lat i więcej	56	5	38	165
Miejsce zamieszkania				
Wieś	60	8	32	360
Miasto do 20 tys.	62	10	28	119
20-100 tys.	75	10	15	187
101-500 tys.	74	8	17	189
501 tys. i więcej mieszk.	71	9	20	118
Wykształcenie				
Podstawowe	57	10	33	275
Zasadnicze zawodowe	62	10	28	253
Średnie	74	8	17	338
Wyższe	86	4	9	107
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	87	4	9	77
Prac.umysł.niż.szczebła	79	6	14	73
Pracownicy fiz.- umysł.	70	14	16	75
Robotnicy wykwalifikowani	75	7	18	85
Robotnicy niewykwalifik.	61	8	32	41
Rolnicy	62	10	28	52
Pracujący na własny rach.	75	4	21	38
Bierni zawodowo				
Renciści	60	6	34	99
Emeryci	59	9	32	200
Uczniowie i studenci	67	14	20	77
Bezrobotni	66	6	27	114
Gospodynie domowe i inni	58	25	17	43
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	83	5	13	139
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	71	10	19	71
sekt. pryw. poza rolnict.	72	9	19	182
prywatnym gosp. rolnym	59	9	32	56
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	66	7	27	147
301-500	65	15	20	159
501-900	72	9	19	196
901-1200	72	8	20	96
Powyżej 1200 zł	92	0	8	56
Ocena własnych war. mater.				
Złe	64	9	27	291
Średnie	67	9	25	409
Dobre	72	9	19	272
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	64	7	28	82
Raz w tygodniu	64	12	24	453
1-2 razy w miesiącu	71	4	25	146
Kilka razy w roku	72	7	21	212
W ogóle nie uczestniczy	67	8	25	78
Poglądy polityczne				
Lewica	78	11	11	115
Centrum	69	11	20	348
Prawica	84	6	10	245
Trudno powiedzieć	45	7	47	264